

METODOLOŠKO POJASNILO

PARITETE KUPNE MOČI IN BRUTO DOMAČI PROIZVOD V STANDARDIH KUPNE MOČI

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Paritete kupne moči in bruto domači proizvod na prebivalca v standardih kupne moči, evropske države, letno, prva ocena (Prva objava)
- Ravni cen skupin proizvodov in storitev za končno potrošnjo gospodinjstev, evropske države, letno (Prva objava)
- Paritete kupne moči in bruto domači proizvod na prebivalca v standardih kupne moči, evropske države, letno (Prva objava)

Vsebina:

1. NAMEN
2. PRAVNA PODLAGA
3. ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI
4. IZBOR ENOT OPAZOVANJA
5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV
6. DEFINICIJE
7. POJASNILA
8. OBJAVLJANJE PODATKOV
9. REVIDIRANJE PODATKOV
10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Pripravila: Simona Krže

Zadnjič osveženo: 13. 6. 2016

1. NAMEN

Namen objave podatkov o bruto domačem proizvodu (BDP) na prebivalca v standardih kupne moči (SKM) in relativnih ravneh cen je prikaz mednarodno primerljivih bruto domačih proizvodov na prebivalca in dejanske individualne potrošnje na prebivalca ter mednarodna primerjava ravni cen in cenovne konvergence. Ključne statistike so BDP v SKM na prebivalca, indeks ravni cen in dejanska individualna potrošnja na prebivalca.

2. PRAVNA PODLAGA

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#):
- [Zakon o državni statistiki](#) (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01)
- [Uredba Evropskega parlamenta in Sveta št. 1445/2007](#) z dne 11. 12. 2007 o uvedbi skupnih pravil za zagotavljanje osnovnih informacij o paritetah kupne moči ter za njihov izračun in diseminacijo. (CELEX: 32007R1445)

Rezultati o BDP v SKM se uporabljajo za različne analitične in statistične namene in so mednarodno primerljivi.

3. ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enote, ki jih opisujejo objavljeni podatki, so:

- BDP v SKM (BDP v SKM pogosto spremljamo v podatkih na prebivalca, za Slovenijo in evropske države)
- indeks ravni cen skupin proizvodov in storitev za končno potrošnjo gospodinjstev (hrana in brezalkoholne pijače, alkoholne pijače in tobak, oblačila, zabavna elektronika, prometna sredstva, gostinske in nastanitvene storitve)
- dejanska individualna potrošnja na prebivalca v standardih kupne moči.

4. IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Raziskovanje je vzorčno, kar pomeni, da je vanj vključen le del ciljne populacije, na podlagi katerega sklepamo o lastnostih celotne populacije. Eurostat skupaj s pogodbenimi izvajalci pripravlja in usklajuje raziskovanja ter izračunava rezultate za države članice Evropske unije, države kandidatke za članstvo v Evropski uniji, za države članice EFTA ter za države Zahodnega Balkana. Zdaj je v Eurostatovo raziskovanje vključenih 37 držav. Vsaka sodelujoča država zbere za vsak izbrani proizvod in storitev zadostno število cen, tako da se za vsak proizvod in storitev zagotovi zanesljiva povprečna cena, pri čemer se upošteva struktura trga v državi.

Cene se spremljajo v trgovinah, ki so za posamezne skupine proizvodov najbolj reprezentativne. Pri pripravi vzorca si pomagamo tudi s podatki o tržnih deležih in na ta način, izračunamo povprečno ceno posameznega proizvoda ali storitve, ki je reprezentativna za Slovenijo.

5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatke za izračun PKM in BDP v SKM zagotavljajo statistični uradi sodelujočih držav. Letno morajo ti zagotoviti:

- cene za več kot tisoč različnih vrst proizvodov in storitev; te je treba izbrati tako, da predstavljajo celotno košarico proizvodov in storitev potrošnje BDP-ja (proizvode in storitve za končno potrošnjo gospodinjstev, investicijske proizvode, storitve države);
- BDP v nacionalni valuti, in sicer podrobno razčlenjenega na njegove izdatkovne komponente;
- nekatere druge podatke: o prebivalstvu, časovne in prostorske indekse cen itd.

Raziskovanja, v katerih spremljamo cene proizvodov in storitev za končno potrošnjo gospodinjstev, so razdeljena v več obsežnih sklopov raziskovanj:

- Proizvodi in storitve za končno potrošnjo gospodinjstev (raziskave v tem sklopu so sledeče: Dom in Vrt, Hrana, pijača in tobak, Osebni izgled, Pohištvo in zdravstvo, Storitve, Transport in restavracije)
Raziskovanja izvajajo vse države vsako leto, in sicer približno za tretjino vseh proizvodov in storitev (letno se izvedeta dve izmed šestih raziskovanj o cenah proizvodov in storitev za končno potrošnjo gospodinjstev). Cene za preostali nezajeti tretjini proizvodov in storitev se ocenjujejo, in sicer tako, da se zadnje razpoložljive (nazadnje zbrane) cene posodobijo (ažurirajo) z indeksi cen življenjskih potrebščin. V 3-letnem ciklu raziskovanj se izvede vseh šest raziskovanj o cenah, nato se cikli raziskovanj začnejo znova. Sodelujoče države so dolžne v okviru podrobnega seznama proizvodov in storitev, predloženega s strani Evtostat zbrati cene znotraj nabora trgovin oz. ponudnikov storitev za več kot tisoč različnih vrst izbranih proizvodov in storitev, in sicer tako da le-te kar najbolje predstavljajo nakupne navade potrošnikov v posamezni državi (oz. celotno košarico proizvodov in storitev potrošnje BDP-ja). Sodelujoča država mora v posameznem raziskovanju zbrati cene (na terenu, po telefonu, po elektronski pošti, preko interneta) za kar največ proizvodov ali storitev, ki so na voljo na trgu, da se zagotovi ustrezna mednarodna primerljivost. Cene se tako zbirajo v naslednjih kategorijah trgovin: veleblagovnice, supermarketi, hipermarketi, diskontne prodajalne, specializirane prodajalne, male ulične prodajalne, kioski, tržnice, internetna prodaja, javni in zasebni ponudniki storitev, javni zavodi.
- Investicijski proizvodi (raziskavi v tem sklopu sta: Stroji in oprema, Gradbeništvo)
Raziskovanje Stroji in oprema se izvaja vsako drugo leto, Gradbeništvo je letna raziskava. Tudi tu se cene za vmesna (»nepokrita«) leta ocenjujejo. Osnovni viri informacij o cenah investicij so gradbena podjetja, specializirane prodajalne raznovrstne strojne opreme, avtohiše ter javni in zasebni ponudniki storitev.
- Najemnine in BDP v nacionalni valuti (podrobneje razčlenjen na njegove izdatkovne komponente) se zagotavljajo letno. Vir podatkov je raziskava SURS, z imenom Izdatkovna struktura BDP za izračin BDP po kupni moči.

- Raziskovanje o plačah se izvaja letno, vir informacij je AJPES (Informacijski sistem za posredovanje in analizo podatkov o plačah v javnem sektorju – ISPAP)
- Za raziskovanje Zdravstvo, ki je ravno tako letno raziskovanje, sta vir informacij ZZZS in NIJZ (Podatki o aktivnostih v splošnih bolnišnicah (javnih in zasebnih))

6. DEFINICIJE

Paritete kupne moči (PKM)

PKM so splošno opredeljene kot prostorski cenovni deflatorji in pretvorniki valut, ki izločajo učinek razlik v ravni cen med državami. PKM opravljajo dve funkciji: funkcijo prostorskega deflatorja in funkcijo pretvornika različnih valut v neko skupno valuto. Če posamezne države uporabljajo enako valuto, imajo PKM le prvo funkcijo, to je funkcijo cenovnih deflatorjev. V svoji najenostavnejši obliki so PKM preprosta razmerja cen posameznih proizvodov in storitev v nacionalnih valutah med državami. Na ravni bruto domačega proizvoda pa so PKM agregirana razmerja cen celotne palete proizvodov in storitev, ki sestavljajo BDP.

Indeksi ravni cen (IRC)

Razmerje PKM in deviznega tečaja (pomnoženo s 100) je indeks ravni cen. Indeks ravni cen za raven BDP je kazalnik splošne ravni cen.

Standard kupne moči (SKM)

Izbor valute za izražanje rezultatov je dogovor (konvencija). V Eurostatovi primerjavi se rezultati izražajo v „valuti“, imenovani SKM. SKM je umetna, fiktivna valuta, ki je na ravni povprečja držav članic EU enaka enemu evru. Trenutno je 1 SKM enak 1 evru na ravni EU-28. SKM ali “evro EU-28” je “valuta”, ki odraža povprečno raven cen v EU-28.

BDP v SKM in BDP v SKM na prebivalca

BDP v SKM je BDP v nacionalni valuti, pretvorjen z uporabo PKM in izražen kot število enot nacionalne valute za 1 SKM. BDP na prebivalca v SKM je BDP v SKM, deljen s skupnim številom prebivalcev države. Splošnejši izrazi za BDP v SKM so tudi realni BDP, BDP v PKM ali BDP po kupni moči.

Dejanska individualna potrošnja na prebivalca (DIP) v SKM

Dejanska individualna potrošnja na prebivalca (DIP) v SKM je najpomembnejši sestavni del BDP; kazalnik odraža materialno blaginjo prebivalstva. Sestavljena je iz blaga in storitev, ki jih posamezniki dejansko trošijo. Vključuje namreč blago in storitve, ki jih za potrošnjo posameznikov kupijo in plačajo gospodinjstva, država ali nepridobitne institucije, ki opravljajo storitve za gospodinjstva.

Dejanska individualna potrošnja zajema poleg končne potrošnje gospodinjstev še izdatke za tiste storitve, ki jih gospodinjstva trošijo individualno, zagotavljajo in financirajo pa jih država in nepridobitne institucije, ki opravljajo storitve za gospodinjstva (zdravstvene storitve in storitve izobraževanja).

Indeks ravni cen (IRC)

Na podlagi primerjave razmerij cen med državami in deviznih tečajev do evra se izračunavajo indeksi ravni cen. Ti omogočajo primerjavo ravni cen v državah članicah

EU glede na izbrano bazo primerjave. Najpogosteje se izražajo glede na povprečne ravni cen v EU-28 (EU-28 = 100). Če je vrednost tega indeksa za posamezno državo višja od 100, pomeni, da je raven cen v tej državi višja od povprečja ravni cen v EU-28, torej je država dražja. Če je vrednost tega indeksa za posamezno državo nižja od 100, je raven cen v tej državi nižja od povprečja ravni cen v EU-28, torej je država cenejša.

Indeksi obsega

Indeksi obsega kažejo relativni obseg BDP v SKM posamezne države v primerjavi z izbrano bazo primerjave. Indeksi obsega se najpogosteje izražajo glede na EU kot bazo primerjave, trenutno na EU-28 (EU-28 = 100). Indeksi obsega na ravni BDP kažejo ekonomsko velikost posameznih držav.

Indeksi obsega na prebivalca

Indeksi obsega so standardni kazalnik za izkazovanje rezultatov o razmerjih v BDP na prebivalca v SKM med državami. Indeksi obsega na prebivalca kažejo relativni obseg BDP na prebivalca v SKM glede na izbrano povprečje oz. bazo primerjave. Indeksi obsega se najpogosteje izražajo glede na povprečje EU, trenutno na EU-28 (EU-28 = 100). Indeks obsega na prebivalca je kazalnik, najpogosteje izbran kot kazalnik gospodarske razvitosti posameznih držav in materialne blaginje njenega prebivalstva.

7. POJASNILA

7.4 DRUGA POJASNILA

Paritete kupne moči (PKM) ter bruto domači proizvodi v standardih kupne moči (BDP v SKM) so rezultat mednarodnega statističnega raziskovanja, ki ga skupaj izvajajo statistični uradi sodelujočih držav in ena ali več mednarodnih institucij. Večina evropskih držav sodeluje v statističnem raziskovanju, ki ga koordinira in vodi Eurostat. Ta skupaj s pogodbenimi izvajalci, pripravlja in usklajuje raziskovanje ter izračunava rezultate za države članice Evropske unije, države kandidatke za članstvo v Evropski uniji, države članice EFTA ter države Zahodnega Balkana. To raziskovanje imenujemo tudi European Comparison Programme – ECP. Trenutno je v Eurostatovo raziskovanje vključenih 37 držav.

Osnovni namen raziskovanja je izračun PKM za agregat BDP, s ciljem, pretvoriti BDP-je posameznih držav, izražene v različnih valutah in vrednotene v različnih nacionalnih ravneh cen, v skupno valuto, imenovano standard kupne moči (SKM), in v enotno raven cen. Tako pretvorjeni BDP-ji odražajo le razlike v obsegu (količini in kakovosti), to je realne vrednosti BDP-jev med državami, in so zato med državami primerljivi. BDP v SKM imenujemo zato tudi realni BDP, medtem ko je BDP, pretvorjen s pomočjo deviznega tečaja, nominalni BDP.

PKM in BDP v SKM so rezultat večstranskega (multilateralnega) statističnega raziskovanja. Njegova posebnost v primerjavi z drugimi statističnimi raziskovanji je, da rezultate izračunava usklajevalec (koordinator); rezultatov namreč nobena izmed sodelujočih držav ne more zagotoviti neodvisno druga od druge. Posebnost raziskovanja je tudi soodvisnost rezultatov med državami. Sprememba v podatkih ene

države ne vpliva le na rezultate te države, temveč bolj ali manj tudi na rezultate drugih držav.

Rezultati o BDP v SKM so prvenstveno namenjeni za primerjavo med državami v enem letu. Za časovne primerjave, to je za medletne primerjave, so manj primerni. Rezultate o BDP na prebivalca v SKM je neustrezno uporabljati za strogo, natančno rangiranje držav ter za ugotavljanje medletnih stopenj rasti BDP. Prav tako rezultate o PKM ni ustrezno uporabljati za ugotavljanje podcenjenosti oz. precenjenosti valut ali ravnotežnega deviznega tečaja.

Rezultati o BDP v SKM se uporabljajo za različne analitične in statistične namene. Evropska komisija uporablja rezultate o BDP v SKM tudi za administrativne namene. Rezultate o indeksih obsega BDP v SKM na prebivalca posameznih držav (regij) pa uporablja kot merilo za ugotavljanje upravičenosti do sredstev iz strukturnih skladov EU.

PKM oz. z njimi povezani indeksi ravni cen se uporabljajo za spremljanje približevanja cen (tj. cenovne konvergence) v Evropski uniji.

8. OBJAVLJANJE PODATKOV

Podatke objavljamo časovno in vsebinsko v skladu z objavami Eurostata. Podatki o PKM, tudi podatki o ravneh cen, vrednostih potrošnje v nacionalnih valutah, vrednostih potrošnje v SKM in indeksi obsega, so na voljo v diseminacijski bazi Eurostata.

Podatke objavljamo:

Letno:

- Prva objava (Cene, Kupna moč): »Paritete kupne moči in bruto domači proizvod na prebivalca v standardih kupne moči, evropske države, letno, prva ocena«.
- Prva objava (Cene, Kupna moč): »Ravni cen skupin proizvodov in storitev za končno potrošnjo gospodinjstev, evropske države, letno«.
- Prva objava (Cene, Kupna moč): »Paritete kupne moči in bruto domači proizvod na prebivalca v standardih kupne moči, evropske države, letno«.
- Podatkovni portal Eurostat database (Tables by themes, Prices, Purchasing power parities)
 - o [Comparative price levels](#)
 - o [Price convergence between EU Member States](#)
 - o [GDP per capita in PPS](#)

Podatki o PKM, BDP v SKM in podatki o prebivalstvu se objavljajo še v domeni National accounts (including GDP), zbirka Annual national accounts.

- Podatkovni portal [Eurostat database](#) (Database by themes, Economy and finance, National accounts (including GDP), Purchasing power parities Purchasing power parities (PPPs), price level indices and real expenditures for ESA2010 aggregates and Price convergence indicator (coefficient of variation of comparative price level index for final household consumption in %).

Eurostat objavlja podatke o PKM in izvedene kazalnike še v publikaciji:

- Statistics in Focus (SIF)

V omenjeni publikaciji objavlja poleg rezultatov na ravni BDP še rezultate na ravni dveh najpomembnejših agregatov BDP: dejanske individualne potrošnje (DIP) in izdatkov gospodinjstev za končno potrošnjo. Končna potrošnja gospodinjstev zajema izdatke gospodinjstev (prebivalstva) za proizvode in storitve za končno potrošnjo ter proizvode in storitve, ki jih gospodinjstva zagotavljajo sama sebi (pripisane stanovanjske najemnine).

9. REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Eurostat objavlja rezultate o PKM in BDP v SKM letno. Obe vrsti rezultatov se izračunavata redno za posamezno referenčno leto in objavljata štirikrat:

1. projekcija (now-cast): 6 mesecev po izteku referenčnega leta,
2. prva ocena: 12 mesecev po izteku referenčnega leta,
3. druga ocena: 24 mesecev po izteku referenčnega leta,
4. končni rezultati: 36 mesecev po izteku referenčnega leta.

Objavljene končne PKM se na splošno ne revidirajo. Če pa pride do napak, se popravljeni rezultati objavijo v skladu s postopkom, določenim v Uredbi (ES) št. 1445/2007. Izjemne splošne revizije se izvedejo, če se zaradi sprememb konceptov, na katerih temelji Evropski sistem računov iz leta 2010 in ki vplivajo na rezultate PKM, indeks obsega BDP za katero koli državo članico spremeni za več kot odstotno točko.

Izjemoma se lahko obe vrsti rezultatov (PKM in BDP v SKM) revidirata 36 mesecev po izteku referenčnega leta, če gre za pomembnejše revizije nacionalnih računov, ki jih običajno opravi več držav. Rezultati o BDP v SKM za posamezno referenčno leto se lahko spremenijo znotraj ali zunaj opredeljenih rokov tudi zaradi revizij podatkov o BDP-jih v nacionalnih valutah (ali podatkov o prebivalstvu) ene ali več držav. V takih primerih se sicer PKM-ji ne izračunavajo ponovno in se ne spremenijo.

10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

- Metodološka pojasnila o paritetah kupne moči:
 - Eurostat-OECD Methodological Manual on Purchasing Power Parities 2012
<http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-RA-12-023>